

|    |           |       |                |     |                    |       |
|----|-----------|-------|----------------|-----|--------------------|-------|
| ТМ | Г. XXVIII | Бр. 4 | Стр. 449 - 450 | Ниш | октобар - децембар | 2004. |
|----|-----------|-------|----------------|-----|--------------------|-------|

Приказ дела  
Примљено: 26.04.2004.

Весна Милтојевић

### ЕКОНОМИЈА И ЕКОЛОГИЈА\*

Монографија *Економски проблеми еколошке пољопривреде*, аутора др Зорице Ј. Средојевић, чију основу чине истраживања изнета у докторској дисертацији одбрањеној 2000. године под називом *Процена економских резултата пољопривредног газдинства у условима алтернативног начина производње* на Пољопривредном факултету у Новом Саду, има за циљ, како сам аутор наводи, изналажење решења "за успостављање економско-еколошке равнотеже између обављања пољопривредне производње и очувања природне средине." (стр.7)

У настојању да објасни међусобни однос и утицај рентабилности пољопривредне производње и квалитета животне средине, аутор у првом поглављу *Основним принципи економије производње*, указује на економске карактеристике пољопривредне производње полазећи од фундаменталних принципа економске теорије, потенцирајући заснованост економске теорије на математичкој логици "која идеално изражава принципе максимирања и минимизирања." (стр. 10) У оквиру истог поглавља, аутор говори и о природним ресурсима као ограничавајућем фактору производње, истичући потребу рационалне потрошње природних ресурса, јер "нерационална и неконтролисана експлоатација 'природног капитала' води деградацији животне средине и смањењу стопа природних богатстава за будуће генерације." (стр. 35)

У другом поглављу *Карактеристике досадашњег развоја пољопривредне производње*, истичући улогу и значај науке "у борби" за производњу хране (стр. 41), након кратког историјског осврта на примену средстава за заштиту биља како у свету, тако и код нас, аутор посебно указује на значај употребе минералног ђубрива у реализацији високих приноса, механизацији као фактору развоја пољопривреде и наводњавању као услову интензивне пољопривредне производње.

Полазећи са становишта да су "негативне еколошке последице, одсуство мотива за очување животне средине углавном *економске природе*, засновани на тежњи за постизањем што је могуће већих економских користи појединаца, предузећа и државе, посебно мултинационалних предузећа /.../" (стр. 67), др Средојевић, у трећем поглављу *Проблеми очувања природне средине од загађења и деструкције*, говори о све већем степену загађења за

---

\* Др Зорица Ј. Средојевић, *Економски проблеми еколошке пољопривреде*, Пољопривредни факултет, Београд, 2002.

живот неопходних природних ресурса – земљишта, ваздуха и воде (стр.71). У контексту постављеног циља истраживања, а имајући у виду резултате ранијих истраживања који указују на "пољопривредну производњу, као делатност, са најјаче израженим штетним дејством на егзистенцију флоре и фауне" (стр. 74) посебна пажња посвећена је пољопривредној производњи као фактору деструкције и загађивања природне средине и могућностима и начинима преусмеравања пољопривредних произвођача на еколошку производњу. При том, се аутор залаже за алтернативну (еколошку, биолошку тј. органску) пољопривреду која подразумева систем "пољопривредне производње у којима су *доминирајући економски принципи доведени у најбољи могући склад са еколошким захтевима*" (стр. 105-106). После прегледа научне основаности биолошког ратарења и биолошког сточарства, дат је преглед заступљености органске пољопривредне производње у земљама Европске Уније и указано на могућности развоја пољопривреде на еколошким принципима код нас.

Чини се посебно значајно и интересно четврто поглавље *Принципи еколошке пољопривреде и ефикасност производње на газдинству*, у коме аутор др Средојевић, даје модел пољопривредног газдинства које се бави ратарском производњом и узгојем говеда, полазећи од претпоставки еколошког начина производње, сматрајући оваква газдинства базом за успешан развој пољопривреде у функцији одрживог развоја. Дајући предност алтернативној пољопривреди, указује како на позитивне, тако и на негативне ефекте оваквог типа производње. Смањење марже за 13%, а добити за 20% у односу на газдинства са конвенционалном пољопривредном производњом, произилази из неопходности ангажовања додатне радне снаге, јер "алтернативна производња захтева сразмерно висок утрошак рада (преко 50% по ha ораничне површине у ратарској производњи, а на нивоу газдинства око 74% у односу на конвенционални начин производње), /.../", као и у неподмирениости ратарске производње стајским ђубривом (стр. 206). Све ово доводи до повећања цене производа на тржишту. Имајући у виду да су цене производа добијених на овај начин за 10–30% веће од цене производа добијених конвенционалним начином производње, а на основу искустава других земаља, по мишљењу аутора, потребно је и предузимање одговарајућих мера у аграрној политици наше земље. Др Средојевић је имајући у виду степен загађења и деструкције природне средине, као и значај преласка на алтернативну пољопривредну производњу, развила методологију за утврђивање најнижих цена производа које би биле економски прихватљиве за произвођаче, као предуслов њихове преоријентације на алтернативну пољопривредну производњу, јер, по њеном мишљењу "смањивање или одустајање од употребе синтетичких средстава за производњу, представља значајну меру за заштиту природне средине и отклањања штетних последица досадашњег недовољно контролисаног њеног загађивања и деструкције" (стр. 207).

Резултати истраживања објављени у овој монографији представљају допринос не само науци, већ могу и треба да буду смерница за преоријентацију наше пољопривредне производње од конвенционалне ка еколошкој, чиме би се допринело како развоју пољопривреде, тако и развоју друштва у складу с основним принципима одрживог развоја.